

Høringsnotat

4.september 2020

Utkast til forskrift om unntak i samordningsberegningen for inntekt som stammer fra tjeneste i forbindelse med covid-19

Sak 20/3208

Høringsfrist 16. oktober 2020

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunnen for endringsforslagene.....	3
2.1	Om de vedtatte midlertidige tiltakene for alderspensjonister og personer med AFP 3	
2.2	Tidsavgrensningen av tiltakene.....	4
2.3	Både frivillig og beordret tjeneste er omfattet	4
3	Forslag til ytterligere endringer for å unngå tap ved levealdersjustering av samordningsfradraget	4
3.1	Innledning	4
3.2	Økt opptjening i folketrygden kan gi økt samordningsfradrag	5
3.3	Levealdersjustering av samordningsfradraget kan gi lavere samlet pensjon	5
3.4	Forholdet til andre pensjoner fra de offentlige tjenestepensjonsordningene	7
4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	8
5	Utkast til forskrift	9

1 Innledning

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår i høringsnotatet en forskrift som gjelder levealdersjustering av samordningsfradraget i offentlig tjenstepensjon i tilfeller der en alderspensjonist har tatt arbeid i forbindelse med koronapandemien. Forskriften er en oppfølging av allerede vedtatte, midlertidige lovendringer som innebærer at nevnte pensjonister kan ta arbeid uten at pensjonen blir redusert eller avkortet i perioden de har den aktuelle arbeidsinntekten. Forskriften skal hindre at det oppstår et samordningsmessig tap i pensjonen ved å ta slikt arbeid. Etter forskriften skal det forholdstallet/delingstallet som gjaldt på det tidspunktet alderspensjonisten tok arbeid under koronapandemien også legges til grunn når arbeidet opphører, og ikke det nye, lavere forholdstallet/delingstallet ved omregningstidspunktet.

2 Bakgrunnen for endringsforslagene

2.1 Om de vedtatte midlertidige tiltakene for alderspensjonister og personer med AFP

I forbindelse med utbruddet av covid-19 la regjeringen til rette for at kvalifisert og nødvendig personell ved behov kan mobiliseres til arbeid i offentlig helsesektor. Endringene omfattet to grupper pensjonister:

- Personer med alderspensjon fra en offentlig tjenstepensjonsordning
- Personer med offentlig avtalefestet pensjon (AFP)

I Prop. 53 LS (2019–2020) la Finansdepartementet i samråd med Arbeids- og sosialdepartementet fram et lovforslag om temaet som omfattet lov om Statens pensjonskasse, lov om pensjonsordning for sykepleiere og lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. Departementet forutsatte også at de andre offentlige tjenstepensjonsordningene, blant annet de kommunale, skulle følge de samme reglene.

Felles for de pensjonsordningene som ble endret, er at arbeidsinntekt kan medføre avkorting eller bortfall av alderspensjon. I Statens pensjonskasse, for eksempel, vil en alderspensjonist som igjen tar arbeid i offentlig sektor, opptjene nye pensjonsrettigheter fra første krone, og alderspensjonen vil dermed bli redusert. Departementet la i proposisjonen fram forslag som innebærer at disse reglene suspenderes på nærmere angitte vilkår og for en begrenset periode i forbindelse med utbrudd av covid-19.

Lovbestemmelsen i lov om Statens pensjonskasse § 26 sjette ledd ble utformet slik:

"Løpende alderspensjon faller likevel ikke bort eller reduseres etter tredje ledd ved beordret tjeneste i forbindelse med covid-19, jf. lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 1-3 bokstav a til c. Frivillig tjeneste i offentlig helsetjeneste som er nødvendig for å møte et ekstraordinært personellbehov i forbindelse med covid-19, likestilles med beordret tjeneste."

Tilsvarende endringer ble gjort for personer med offentlig AFP, ved en endring i forskrift 30. november 2010 nr. 1493 om kombinasjon av avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og arbeidsinntekt (pensjonsgivende inntekt) § 2 andre ledd.

2.2 Tidsavgrensningen av tiltakene

De endrede lovreglene gjelder fra 20. mars 2020 og opphører å gjelde 1. november 2020.

I AFP-forskriften trådte endringen i kraft 17. mars 2020 og opphører å gjelde 1. november 2020.

Arbeids- og sosialdepartementet har nylig sendt ut et høringsforslag der de midlertidige ordningene blir foreslått videreført til 1. juni 2021.

2.3 Både frivillig og beordret tjeneste er omfattet

Økt mobilisering kan skje ved at det legges til rette for at disse personene frivillig melder seg til tjeneste. Departementet la til grunn at inntekt fra frivillig arbeid i offentlig helsetjeneste eller hos private som i henhold til lov eller avtale tilbyr helsetjenester til befolkningen, likevel ikke skal medføre avkorting eller bortfall av pensjon. Begrepet offentlig helsetjeneste skal forstås på samme måte som tilsvarende uttrykk i helseberedskapsloven § 1-3 første ledd bokstav a. Dette omfatter typisk virksomheter som går inn under lov om spesialisthelsetjenesten m.m., lov om helseforetak m.m. og helse- og omsorgstjenesteloven. Arbeid for private som i henhold til lov eller avtale med det offentlige tilbyr helsetjenester til befolkningen, jf. tilsvarende uttrykk i helseberedskapsloven § 1-3 første ledd bokstav b, likestilles. Arbeid for private etter helseberedskapsloven § 1-3 første ledd bokstav c likestilles også. Det ble oppstilt et vilkår om at arbeidet må være nødvendig for å møte et personellbehov som skyldes utbruddet av covid-19.

Dersom frivillig tjeneste viser seg ikke å være tilstrekkelig for å håndtere en pandemisituasjon, kan myndighetene med hjemmel i helseberedskapsloven § 4-1 første ledd beordre personell til tjeneste. I forbindelse med utbruddet av covid-19 har Helse- og omsorgsdepartementet fått særskilte fullmakter til å benytte beordringshjemmelen i helseberedskapsloven, jf. forskrift 6. mars 2020 nr. 238.

3 Forslag til ytterligere endringer for å unngå tap ved levealdersjustering av samordningsfradraget

3.1 Innledning

I Prop. 53 LS (2019-2020) uttalte departementet at

"Dersom inntekten medfører at vedkommende fyller vilkårene for en medlemsberettiget stilling, vil pensjonisten fortsatt kunne få rett til medlemskap og de rettigheter som følger medlemskapet. Departementet legger til grunn at ingen skal tape pensjonsmessig på den ekstra tjenesten som følge av reglene i

tjenestepensjonslovene og samordningsloven. Departementet vil følge opp dette forholdet særskilt"

Departementet vil i høringsnotatet her følge opp uttalelsen og foreslå nødvendige regelendringer. Som uttalelsen viser, kan enkelte som tar ekstraarbeid i forbindelse med koronapandemien, kunne få rett til medlemskap i pensjonsordningen, og dermed få rettigheter som følger medlemskapet. Dette vil bero på den enkelte tjenestepensjonsordningens konkrete regler for medlemskap. En person kan for eksempel få økt pensjonsgivende tjenestetid som får betydning for pensjonsberegningen.

3.2 Økt opptjening i folketrygden kan gi økt samordningsfradrag

Samordningen av alderspensjonen med folketrygden skjer ved uttak av tjenestepensjonen, men likevel tidligst fra 67 år. Som et generelt utgangspunkt i samordningen, skal all inntekt i folketrygden samordnes.

Den nye inntekten som relaterer seg til koronaarbeidet, vil kunne gi økt opptjening i folketrygden, enten som økt trygdetid, endret sluttpoengtall/poengår (alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19) og økt inntektspensjon (alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 20). Inntekten vil normalt gi økt utbetaling av folketrygdens alderspensjon fra året etter at den er ferdiglignet. Arbeidstakere som har gått av med pensjon før 67 år, vil få denne inntekten samordnet ved 67 år etter de vanlige reglene.

Dersom pensjonisten har tatt ut hel tjenestepensjon ved fylte 67 år eller senere, skal opptjening i folketrygden for årene fra og med året etter det året tjenestepensjonen ble tatt ut, på nærmere vilkår holdes utenfor samordningen. Dette framgår av samordningsloven § 23 nr. 2 femte ledd (for alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19) og § 24 a nr. 10 (for alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 20). Det er gitt utfyllende regler i forskrifter til begge bestemmelsene.

Dersom den økte inntekten ikke skal holdes utenfor samordningen etter dette regelverket, vil resultatet være at det samordnes med inntil hele den økte opptjeningen i folketrygden. Denne økte opptjeningen gir isolert sett ikke noe pensjonsmessig tap.

3.3 Levealdersjustering av samordningsfradraget kan gi lavere samlet pensjon

Det følger av gjeldende rett at både brutto tjenestepensjon og samordningsfradraget skal levealdersjusteres. For bruttopensjonen går det fram av blant annet lov om statens pensjonskasse § 24. Levealdersjusteringen gjennomføres ved hjelp av justeringstall.

Levealdersjusteringen av samordningsfradraget er regulert i samordningsloven § 24 nr. 1 og § 24 a nr. 3, for henholdsvis alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19 (forholdstall) og kapittel 20 (delingstall). Dersom tjenestepensjonen tas ut før eller ved fylte 67 år, legges forholdstallet/delingstallet ved fylte 67 år til grunn. Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes forholdstallet/delingstallet på uttakstidspunktet.

Når det gjelder levealdersjusteringen av bruttopensjonen, går det fram at det ikke skal brukes et lavere justeringstall¹ enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 66 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Det er ingen nedre grense på 1,000 for forholdstallet/delingstallet som brukes på samordningsfradraget. Når samordningsfradraget skal levealdersjusteres, brukes dermed det faktiske delingstallet/forholdstallet.

For tilfeller der tjenestepensjonen først er tatt ut for så at vedkommende tar nytt arbeid som gir medlemskap i tjenestepensjonsordningen, skal det fastsettes et vektet forholdstall/delingstall ved den senere fratredelsen. Dette går fram av § 3 i forskrift 30. november 2010 nr. 1492 om levealdersjustering av alderspensjon når et medlem av Statens pensjonskasse og enkelte andre pensjonsordninger har ny pensjonsopptjening etter fylte 67 år. Det vektete tallet fastsettes ved å multiplisere forholdstallet/delingstallet ved første samordningstidspunkt, med forholdstallet/delingstallet på det senere samordningstidspunktet og deretter dividere med forholdstallet/delingstallet på tidspunktet da medlemmet gjeninntreder i stillingen. Heller ikke ved fastsettingen av et vektet forholdstall/delingstall er det noen nedre grense for forholdstallet/delingstallet som brukes på samordningsfradraget.

Arbeids- og sosialdepartementet legger til grunn at det endrede forholdstallet/delingstallet kan gi en uønsket effekt for enkelte som tar ekstraarbeid i forbindelse med pandemien. Det kan inntreffe i enkeltsaker at den økte opptjeningen på bruttosiden blir levealdersjustert med det nederste mulige tallet, 1,000 mens det for samordningsfradraget brukes et lavere tall. Effekten vil kunne være at samlet pensjon går ned. For å følge opp uttalelsen i Prop. 53 LS, foreslår derfor departementet en forskrift som hindrer denne effekten.

Departementet foreslår at innholdet i den nye forskriften utformes slik:

Pensjonsgivende inntekt som pensjonisten dokumenterer å stamme fra beordret tjeneste i forbindelse med covid-19, jf. lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 1-3 bokstav a til c, og som er bestemt ikke skal medføre avkorting av alderspensjonen i perioden 20. mars 2020 til 31. mai 2021, skal ikke medføre et lavere forholdstall/delingstall i samordningsfradraget enn det personen hadde før arbeidet startet. Frivillig tjeneste i offentlig helsetjeneste som er nødvendig for å møte et ekstraordinært personellbehov i forbindelse med covid-19, likestilles med beordret tjeneste.

Bestemmelsen er utformet med utgangspunkt i lovendringene som trådte i kraft 20. mars 2020. Det innebærer at både frivillig og beordret tjeneste omfattes. Videre foreslår departementet at den enkelte må dokumentere at inntekten stammer fra beordret tjeneste i

---

¹ For årskullene 1954 til og med 1963 er justeringstallene de fastsatte forholdstallene. Fra og med 1963-kullet beregnes det justeringstall med utgangspunkt i delingstall. Justeringstallene framkommer ved å dividere delingstallene med 13,42. For overgangskullene 1954-1962 må levealdersjusteringen foretas på begge måtene og deretter vektet. Overgangskullene fikk ved Pop. 61 L (2017-2018) punkt 7.4.1, en noe bedre uttelling når de kompenserer for levealdersjusteringen

forbindelse med covid-19, jf. lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 1-3 bokstav a til c. Slik dokumentasjonsplikt gjelder i andre sammenhenger, for eksempel for å kunne holde koronainntekt utenfor slik at offentlig AFP ikke reduseres, jf. forskriftsendringen fra 17. mars 2020.

Dersom vilkårene i forskriften er oppfylt, går det fram av forskriften at det ikke skal benyttes et lavere forholdstall/delingstall på samordningsfradraget, som vil være utgangspunktet etter det øvrige regelverket, ved gjeninntreden i stilling. Det skal derimot legges til grunn det forholdstallet/delingstallet vedkommende hadde før arbeidet startet.

Forskriften foreslås å tre i kraft straks, og gis virkning fra 20. mars 2020, som er sammenfallende med regelendringene for alderspensjonister og arbeidsinntekt. Disse midlertidige reglene er ment å opphøre 1. november 2020, men er som nevnt nylig foreslått utvidet til 1. juni 2021.

3.4 Forholdet til andre pensjoner fra de offentlige tjenestepensjonsordningene

I forbindelse med departementets oppfølging av uttalelsen i Prop. 53 LS (2019-2020) har det kommet innspill om at også andre pensjonsarter bør særreguleres i forbindelse med pandemien. Dette gjelder særlig personer som har uførepensjon eller etterlattepensjon fra en offentlig tjenestepensjonsordning.

Ved pandemiens utbrudd var det særlig personer med alderspensjon og offentlig AFP som var aktuelle å mobilisere, jf. Prop 53 LS (2019-2020), der det uttales at

"i en pandemisituasjon kan det ikke utelukkes et behov for økt bemanning i helsesektoren. Det kan derfor være aktuelt å mobilisere alderspensjonister som tidligere har jobbet i helsesektoren."

Behovet for å mobilisere ytterligere arbeidskraft i helsesektoren i forbindelse med pandemien vil kunne variere. Det må særskilt vurderes om disse gruppene er de mest relevante å mobilisere.

Etter gjeldende rett kan både personer med uførepensjon og etterlattepensjon fra en offentlig tjenestepensjonsordning kombinere det å ha pensjon med å arbeide ved siden av.

Uførepensjon fra offentlig tjenestepensjon ble lagt om fra 2015 til en nettoppensjon som kommer i tillegg til uføretrygden i folketrygden. Samtidig ble reglene for hvordan uførepensjonen skal avkortes ved arbeidsinntekt lagt vesentlig om. Endringene var en harmonisering med reglene i folketrygden, og intensjonen var å gjøre det enklere for mottakerne å forstå hvordan økt arbeidsinnsats vil påvirke samlet inntekt. Uførepensjonen skal fra 2015 ikke lenger reduseres ved at uføregraden reduseres. Pensjonen reduseres dersom pensjonisten har inntekt som overstiger en inntektsgrense som beregnes når uførepensjonen innvilges. Inntektsgrensen tilsvarer den inntekten pensjonisten er forutsatt å kunne skaffe seg etter uførheten og oppjusteres i samsvar med senere reguleringer av grunnbeløpet. Mottar pensjonisten uføretrygd fra folketrygden, tillegges inntektsgrensen

40 prosent av folketrygdens grunnbeløp per kalenderår. Det utbetales ikke pensjon når inntekten utgjør mer enn 80 prosent av samlet inntekt før uførhet.

Et medlem som mottar pensjon, plikter å underrette pensjonsordningen om endringer i forhold som kan være avgjørende for om medlemmet fortsatt har rett til ytelsen. Medlemmet skal opplyse om forventet inntekt og om endringer i inntekten. Dersom medlemmet har fått utbetalt for lite eller for mye pensjon, skal det foretas et etteroppgjør. Dersom det er utbetalt for lite, skal differansen etterbetales som et engangsbeløp

Personer med *etterlattepensjon* fra en offentlig tjenstepensjonsordning kan enten ha en nettoppensjon, som ikke reduseres for inntekt, eller en såkalt bruttopensjon. Innenfor bruttopensjonen er det to typer, der kun den ene skal avkortes mot inntekt og/eller egen alders- eller uførepensjon fra en offentlig tjenstepensjonsordning, jf. for eksempel lov om Statens pensjonskasse §§ 35 og 36. Er den gjenlevende under 67 år, legges det til grunn en faktisk eller forventet inntekt. Pensjonen skal ikke reduseres når inntekten på årsbasis er mindre enn halvparten av grunnbeløpet i folketrygden. Pensjonen reduseres med 40 prosent av inntekt over halvparten av grunnbeløpet.

Arbeids- og sosialdepartementet viser til at både uførepensjon og etterlattepensjonen i de offentlige tjenstepensjonsordningene normalt avhenger av en tilsvarende ytelse fra folketrygden, og at reglene for avkortning mot inntekt i stor grad er samsvarende. Det er ikke lagt opp til endringer i reglene i folketrygden, og departementet foreslår derfor heller ikke endringer for de offentlige tjenstepensjonene.

4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Forskriften foreslås å tre i kraft så raskt som mulig. Innholdsmessig legger forskriften opp til at det foreligger en situasjon som gir unntak etter de midlertidige lovendringene for arbeidsinntekt som ble gitt med virkning fra 20. mars 2020. Disse unntaksreglene opphører å gjelde 1. november 2020, men er foreslått forlenget til 1. juni 2021. Det er dermed nærliggende at også denne forskriften gjelder for samme tidsrom.

Forslaget til forskrift vil kunne medføre visse administrative konsekvenser for de offentlige tjenstepensjonsleverandørene i forbindelse med saksbehandlingen. Omfanget av behovet for frivillig eller beordret tjeneste er imidlertid usikkert, slik at det er vanskelig å ha noen sikker formening om hvor omfattende konsekvensene blir.

Forslaget antas ikke å ha store budsjettmessige konsekvenser for tjenstepensjonsordningene. Det er vanskelig å anslå eventuelle innsparte pensjonsutgifter uten endringene, da dette avhenger av den enkeltes pensjonssituasjon, som i stor grad vil variere.

5 Utkast til forskrift

Forskrift om unntak i samordningsberegningen for inntekt som stammer fra tjeneste i forbindelse med covid-19

Fastsatt av Arbeids- og sosialdepartementet xx.xx. 2020 med hjemmel i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 30.

§ 1. Pensjonsgivende inntekt som pensjonisten dokumenterer å stamme fra beordret tjeneste i forbindelse med covid-19, jf. lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 1-3 bokstav a til c, og som er bestemt ikke skal medføre avkorting av alderspensjonen i perioden 20. mars 2020 til 31. mai 2021, skal ikke medføre et lavere forholdstall/delingstall i samordningsfradraget enn det personen hadde før arbeidet startet. Frivillig tjeneste i offentlig helsetjeneste som er nødvendig for å møte et ekstraordinært personellbehov i forbindelse med covid-19, likestilles med beordret tjeneste.

§ 2. Forskriften trer i kraft straks og gis virkning fra 20. mars 2020.